

Imam i ja svoga Svarožića

Sred hrastova luga bješe tiho seoce, a u srcu seoca sveti dub pod kojim stajala je drvena kolibica. Bila je ta kolibica čvrsta i valjana s istesanim Perunovim cvijetom i murskom šapom te govorahu još stari ljudi da je od drevna hrasta što ga je Perun munjom pogodio sagrađena. A u njoj življaše od pamtivijeka stari vrtlar za kojega se govorilo da je grabancijaš te da sâm u kolibici hrastovoj napitke vari. Selo ga se bojalo jer kad bi mu se tko zamjerio, sljedećega bi mu jutra u oluji kuća stradala; no tko bi se vrtlaru svidio, njemu bi on bilje zasadio, a tomu bilju ništa nije moglo nauditi: ni mraz, ni vatra, ni poplava. Imao je vrtlar i kći jedinicu koja nije često iz sela izlazila, a za nju se govorilo da životinjama šapće i da je životinje slušaju. No živjelo seoce mirnim životom i nije puno marilo ni za starca vrtlara ni za kći jedinicu, sve dok se jedne hladne zimske noći, u kojoj je mraz biljke uspavao, ne promijeni život seljana.

Otišao te noći vrtlar do zdenca na šumskoj čistini vode zagrabiti, kadli vidje da skupina starih žena, u odjeći crnoj poput gavranova perja, nešto baja. Ne svidje se to staromu vrtlaru jer bješe on mogut, čuvar hrastova luga, a ono bjehu sve odreda vještice na svome sijelu. Podignu stoga starac ruku i odmah u tami munja zasja i grmljavina se šumskom tišinom zaori. Pogleda vrtlar vještice očima zelenim poput hrastova proljetna lišća i vidješe one kako silan je mogut, ali njegove čini ne bjehu vještičjim kletvama ravne. Stoga jedna od vještica kroz crni rubac kletvu šapnu i pade mogut u dubok san, a crna ga zemlja pokrije. A od siline kletve pade s njim i ona vještica koja ju je izrekla, pade u dubok san iz kojega se probuditi ne može. Ožalošćene i bijesne, druge vještice selo prokunu i selo u san pade, a kad je uštap srebrni kraljevanje nebom preuzeo, dignuše se u zrak vještice na metlama i uz smijeh odletješe. Ujutro, s izdizanjem blijedoga zimskog sunca, probudi se i vrtlareva kći. Jedino na nju kletva ne pade jer bješe ona u kolibici od hrasta kojega je Perun munjom pogodio i nijedna kletva ne mogaše je pogoditi. Shvati mogutova kći, kad vidje da cijelo selo spava, da to mora da je vještičja vradžbina neka. I stoga pozva ona jelena kojega ujesen je njegovala da je savjetuje što joj je činiti da sa sela kletva padne. Progovori jelen dubokim glasom od kojega se zemlja zatrese i reče joj što će je snaći i što joj je činiti: „Na šumsku čistinu valja ti poć'. Na tom putu tri će te šumske nemani zaustavit' što ih vještičji samrtni krik probudi. A kad do čistine dospiješ, na tlu šapu mursku iscrtaj, mlijeko u zdenac ulij da zmajeve crne ne probudiš i reci: ‘Svarožiću, gospodaru ognja i svjetla, pomози mi krijes sveti zapaliti!’ Krijes zapali, selo spasi.” S

jelenom djevojka na put pođe te pozva još orla i medvjeda da im se pridruže. Jutro se u podne prometnu, kadli ispriječi se družbi na putu biće s kojim umah mrak dođe i podne ponoć postade. Bješe to tronoga žena s parklama umjesto stopala i divljim pogledom duginih boja. Ljudi su je murom ili mòrom zvali i mogaše ona iz usnula čovjeka život crpiti. Htjede ta mura moćnim činima mogutovu kći uspavati i život joj iscrpiti, ali na putu jelen joj se ispriječi. U tami noći kopita mu se žarila, a oči bijesno bojom ognja gorjele. Usmjeri jelen pogled užagren prema muri ustrašenoj. Ne mogaše mura pogleda izdržati te ode, a s njom i mrak otiđe te noć opet dan postade. Nastavi družba put, kadli strašan ih krik iz dubinâ zemlje zaustavi, a iz tla se crnoga glava pozoja pojavi. Na glavi mu crnoj pijetlova krijesta crvena i orlovski kljun zašiljen, a pohlepne oči jarko mu žute. Potom zmijoliko ljuskavo tijelo izmigolji i skameni se družba od straha ne znajući što im je činiti. Ali mogutova kći očima zelenim pozoja pogleda i ne mogaše on pomaknuti se jer takva je moć moguta nad pozojima. Osokoli se sad orao i podignu u visine, munjom pozoja pogodi te njegovo tijelo, teško i beživotno, na zemlju uz tresak pade. Dok suton se u noć prelijevaše, družba ohrabreno put nastavi. Umalo dođoše oni do zdenca nasred šumske čistine, kadli začuše dahtanje i režanje jer na putu im se velik pesiglavac nađe. Krupniji bješe on od vuka odrasla, siva mu dlaka gusta, griva srebrna kao noć maglena, a ralje oštih zuba pune. Pogleda pesiglavac prema vrtlarevoj kćeri, za skok se hitro pripremi, i to bio bi joj kraj da ne bješe velikoga medvjeda krzna crnja od noći što ga je okruživala. Skoči medvjed na pesiglavca, a topla zimska noć kanda hladnija postade. Pesiglavac ljuto zacvili i u šumu ranjen pobježe. To bješe kraj puta i pogibelji koje prijetile su družbi.

Kraj zdenca u zoru sred šumske čistine djevojka mursku šapu na tlu iscerta da ne mogu zla bića na čistinu dospjeti. Mlijeko u zdenac ulije da zmajevi crni u tlu se ne probude. Potom Svarožića zazva: „Svarožiću, gospodar ognja i svjetla, pomози mi krijes sveti zapaliti!“ Saslušala je Svarožić u dvorima svijetlim i odluči molbe joj uslišiti. Zapali ona jurjevski krijes i kanda niti ljepšega plamena niti veće i snažnije vatre ne vidje. A čim je krijes zemlju dodirnuo, i selo se i mogut iz duboka sna probude, no u zla šumska bića nemir se uvuče te se ona uplašije i pobješkoše: mure odu, zmajevi zaspu, a vještice u tamu nekoga drugog mjesta odlete. Zima ljeto postade i promijeni se život u dubravi: počeo se ljudi manje moguta i njegove kćeri bojati, a oni, pak, više ljudima pomagahu. I dok god krijes gori, seljani mirno spavaju znajući da zla bića ne mogu u tiho seoce sred hrastova luga doć. I šapće Svarožić kroz jurjevski krijes, onima što noću vatru slušaju, tajnu da vrtlareva sam kći – ja.